

I bedstemors tid var der – »tid«

af Else (Dybdahl) Grønlund

Om livet på »Gadegaard« i Koldby hos familien Skallerup – set i barnebarnets tilbageblik og øjenhøjde.

At vokse op med to bedstemødre i cykelafstand og på to dejlige gårde i Thy var ren luksus. Set i dagens perspektiv, hvor familierne er spredt for alle vinde og ofte må bruge masser af tid på at nå hinanden i det, der hedder fritiden.

Men »tid« i det hele taget havde vi masser af dengang – i bedstemors tid og liv.

Jeg var langt fra det eneste barnebarn, men bedstemor Sine i »Gadegaard« var jeg særligt knyttet til af den simple årsag, at jeg blev født på hendes 70 års fødselsdag, 19. februar 1943.

Så hvert eneste år den 19. februar drog vi, familien fra »Dybdahlsminde« i Skyum (hvor min anden bedstemor, Karen Marie Dybdahl, også boede i perioder) til »Gadegaard« i Koldby for at fejre den

dobbelte fødselsdag. Først med stort kaffebord. Altid med sprøde kræmmerhuse med syltetøj og flødeskum og flaget oppe – ude som inde.

Det var glade dage. Sølvtojet og messingtingene skinnede om kap med vore smil. Bedstemor og jeg tronedede for bordenden i den store spisestue med stukloftet og det tykke mørke stoftapet på væggene. Alle nød stemningen i stuens varme interiør, der var præget af alle de smukke og dekorative pynteting og sager, som bedstefar gennem årene troligt bragte med hjem som gave til sin kære kone, når han havde været til marked i Thisted eller ude i et andet ærinde. Særligt optaget var vi børn af den magiske muslingskal. Stor som en hånd. Når vi lagde den til øret, kunne vi høre Vesterhavets brusen. Jamen

Else og bedstemor Sine på 20 og 90 års fødselsdagen i 1963, fotograferet hjemme i dagligstuen i »Gadegaard« med blomster og gaver.

Bedstemor i sin yndlingsstol ved vinduet og sybordet med strikketøjet – en anden fødselsdag med forklæde på og blomster i massevis.

hvordan... Den har jeg endnu, ligesom den tunge ravperlekæde og brochen, jeg blandt andet fik i arv.

EN ALVORSMAND OG EN MILD KVINDE

Jo, bedstefar var på den måde et usædvanligt menneske. En stille alvorsmand. Sommetider lidt for dystert i blikket for små børnebørn, men alligevel: Hvilken mand bragte på den tid så mange gaver til sin kone og til hjemmets udsmykning. Næppe mange.

Han, Christen Skallerup (1871-1951) – en husmandsdreng fra Skjoldborg – havde sine ambitioner og drømme. Han ville have sin egen gård, og den fik han ved at tjene længe på andre gårde. De sidste år som forkarl på nabogården »Koldbygaard«, på hvis udstykning den gamle »Gadegaard« lå, og som han overtog for deres fælles sparepenge efter giftermål med bedstemor, Sine Bovbjerg Larsen (1873-1964).

Hun – en køn, mild og energisk kvinde fra mejerigården i Hørsted – bragte fem børn til verden hjemme i det gamle gråpudsede stuehus. Først kom Jens Ingvar, så tvillingeparret Viktor og Jenny, dernæst Agnes og til sidst Louise, min mor. Alle voksede op med datidens klare pligt for øje: at hjælpe til i hjemmet, ude såvel som inde. Og langsomt, men sikkert kom der velstand til huse, så familien i 1923 kunne bygge og indvie det smukke nye stuehus i røde mursten med kvist og hvid træudskæring, der blev rammen om det hjem, som jeg kender og husker som familien Skallerups arnested. (Se den følgende artikel om »Gadegaard« og Tegner Jensen.)

ET HJEM MED BOGREOL

Familiens tilværelse var præget af bedstemors og bedstefars fælles stræben efter hjemlig hygge – og velstand, der både måtte ses og kunne mærkes.

Familien Skallerup sammen hos fotografen ca. 1930 – anledningen uvis. Forrest bedstemor og bedstefar, Sine og Christen Skallerup. Th. Agnes, bagest fv. Jenny, Jens Ingvar, Viktor og Louise.

Familiebesøg i Dybdahlsminde i 1949 i anledning af min mors moster Marias besøg fra Amerika. Forrest fv. os fire børn: Else, Ingrid, Asta og Christen på to år. Bagved fv. bedstefar og bedstemor Sine, i midten – den høje, flotte dame – moster Marie og th. moster Karen fra Vorupør. Bagest skimtes tv. moster Jenny og th. vores mor, Louise.

Bedstemors stolthed var den fine røde plysstue med det runde mahognibord, gyngestolen, vitrinen med samlingen af porcelænsfigurer og piedestalen af marmor med den store bregne.

Der herskede et jævnt, men også lyst grundtvigsk hverdagssyn på tingene – med blik for oplysnings-tidens lærdom. På vægreolens hylder stod ikke blot Biblen og salmebogen, H. C. Andersen og Blicher, men også et par af datidens moderne forfattere. Næmlig Henrik Pontoppidans Lykke Per og J. P. Jacobsens Niels Lyhne. Noget, der imponerede mig en del, da jeg blev voksen nok til at skønne på litteratur. Og selv fulgte i sporet på min mor og moster på højskoler.

Bedstefar var i den grad inkarnationen af en hjemmets mand, og hun en hjemmets kvinde. Han, en konservativ i ordets bredeste betydning, afslog alle tilbud om offentlige hverv, men fandt glæden i at passe gårdens brogede bedrift med dyr og marker. Dog bistået af en karl.

HAVEGLÆDENS PRIS

Men dertil kom hans stolthed – prydhaven og den store frugthave – som fyldte hans fritid sommeren igennem. Ud over deres mange besøg hos børn og børnebørn og anden familie rundt om i Thy. Altid i

De tre søstre Bovbjerg samlet en sidste gang sommeren 1949 i anledning af moster Marias besøg fra Amerika. Hun står i midten i sin moderne blomstrede kjole med elegant frakke over, flankeret af tv. bedstemor Sine og th. moster Karen fra Vorupør. Begge i mørke »bedstemorkjoler«. De var næsten jævnaldrende, men der var en verden til forskel i klædedragten.

den hyggelige jumbe med hesteforspand og med det røde hestedækken med deres sorte broderede initialer lagt lunende over knæene.

Da smilede og vinkede bedstefar glad fra sit sæde med pisen.

33. GENERATION AF GORM DEN GAMLE

Hvor utroligt det end lyder, så er jeg 33. generation af min bedstemor Sine Skallerups slægt – Bovbjerg – der nedstammer i lige linje fra Gorm den Gamle. En aneliste fyldt med farverige personer. Bl.a. en munk og en nonne, der fik lov at gifte sig kort før reformationen i 1536 og dermed grundlagde vores gren af slægten.

Bedstemor Sine Skallerup er født i 1873 i Hørsted som datter af mejeriejer Christen Bovbjerg Larsen og Mette Marie Kjær. De fik 12 børn. Min bedstemor og søstre Karen og Anna Marie var særlig knyttet til hinanden og mødtes sidste gang i 1949, da Anna Marie var hjemme på besøg fra Amerika, hvortil hun udvandrede i 1920'erne (se billedet). Mine oldeforældres gravsten står endnu på Hørsted Kirkegård.

Men han fik forresten også en velfortjent pris fra haveforeningen for sin blomstrende prydhave, der jo kunne ses tydeligt bag hækken ude fra hele Thys livsnerve, den chaussébelagte hovedlandevej A 26.

Især om sensommeren var haven for mig et prægtigt skue med rækken af blomstrende hortensia i alle blå/lilla nuancer – samt kransen af roser omkring flagstangen i det runde midterbed. Sceneriet kunne nydes fra køkkenvinduet, men blev det skam også ude i haven, hvor vi på sommersøndage blev anbragt på de hvide havestole og bænke og diverteret med saftvand (af egen frugtavl naturligvis) samt kaffe & hvedebrød, søsterkage eller lagkage – hvad der nu bød sig fra bedstemors køkken.

HJEMMELAVET FORRÅD I EN KÆLDER SORT...

Behøver jeg at sige, at det hele var hjemmelavet – og af egen avl. Fra stald og lade og høsten i mark og have med kassevis af frugt og grøntsager. Alt tænkeligt blev syltet og henkogt til vinterforråd og gemt på glaskrukker ved siden af saltede fisk, griseskanker og -tær med mere i tunge lerkar i kælderen. Hvor ingen af os børnebørn vovede os ned, fordi vor ellers så rare moster Jenny – den ugifte, hjemmearbejdende datter – skræmte os med sine fortællinger om uhyret, der lå i dvale dernede. Den historie troede jeg vist på cirka indtil bedstemor fyldte 80. Det vil sige, jeg var 10 år... men jeg husker endnu uhyggen ved den sorte kældertrappe...

Sine og Christen Skallerup, et stateligt ægtepar i tidens indramning, fotograferet hjemme i spisestuen i anledning af hans 80 års fødselsdag. Kort efter døde bedstefar.

En endnu ung, men tydeligt velsitueret familie hos fotografen i fineste puds; formentlig i 1912, året før min mor, Louise, blev født. Fv. Viktor og Jens Ingvar i ens matrostøj. Agnes og Jenny i fine kjoler med hvide kraver og hårsøjler. En smuk mor Sine med flot frisure og sølvsmykke samt familiens overhoved, Christen Skallerup med stivet skjorteflip og slips.

Den var jo svagt oplyst af en enkelt elektrisk pære, som i sig selv var et fremskridt, der fulgte naturligt med nybyggeriet. Men ellers er det synd at sige, at de moderne tider fik lov at trænge sig på i mine bedsteforældres hus. Der blev aldrig indlagt træk-og-slip, så vi har tydeligt bevaret mindet om dasset. De to komfurer i henholdsvis køkken og bryggers var ligeså i brug langt op i mine erindringsår og blev de seneste år kun erstattet af primus og gasapparat.

Da bedstefar så døde i 1951 og bedstemor og moster blev boende i »Gadegaard«, håbede vi alle på nye tider med nye installationer. Men nej. Alt forblev uændret ifølge bedstemors vilje – på nær dog telefonen, som blev installeret på mosters bønner et års tid inden bedstemor døde i 1964, stadig åndsfrisk, men mæt af dage. Hun 91 år og jeg 21 år.

Ja – der er sang i mindets røst, for sikke tider, vi oplevede sammen. De kommer aldrig igen. Sommetider forledes man til at tro, at det svundne er en drøm – som det hedder i Sandemoses bog. Han stod dog ikke i reolen...

Else Grønlund.

Født 1943 på »Dybdahlsminde«. Pens. journalist.